

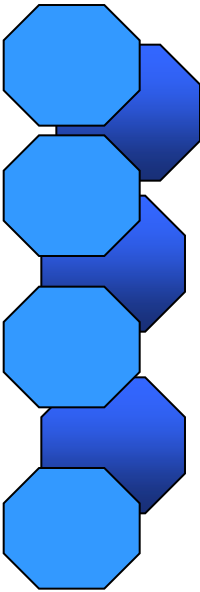
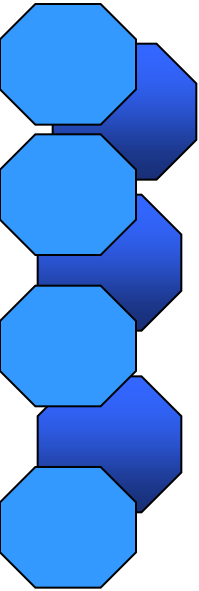
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روش تحقیق در مدیریت

برای دانشجویان مدیریت

مدرس :

عبادا..بانشی

فرآیند تحقیقات بنیادی و کاربردی

انتخاب موضوع یا مسئله تحقیق

✓ اولین در عین حال دشوارترین فعالیت در فرآیند تحقیق علمی است .

✓ دشواری این مرحله بواسطه نبودن مسئله برای تحقیق نیست بلکه بواسطه دلایل زیر است :

❖ محدودیت دانش

❖ عدم دقت

❖ عدم توانمندی افراد محقق

عوامل مؤثر بر انتخاب مسئله تحقیق

✓ تمایلات و علائق شخص محقق

✓ نیازها (به عنوان شالوده انجام تحقق)

✓ تغییرات فناوری

منابع انتخاب مسئله

✓ تجارب محقق

✓ تجارب متخصصین

✓ استفاده از نظریه‌ها

✓ مطالعه متون و تحقیقات انجام شده مربوط به مسئله

✓ بهره‌گیری از اولویتهای تحقیقاتی دستگاه‌های اجرایی
یا صنعتی

■ شناسائی درست مسئله دارای اهمیتی هم سنگ
با یافتن راه حل های درست دارد

■ یافتن پاسخ های درست برای مسائلی که
نادرست تدوین شده اند بی ثمر است

ویژگیهای موضوع یا مسئله تحقیق

✓ حتی الامکان رابطه بین دو یا چند پدیده را مورد بررسی قرار دهد .

✓ روشن، بدون ابهام و صریح باشد .

✓ از طریق روشهای تحقیق علمی قابل بررسی باشد .

✓ بیانگر مسائل اخلاقی نباشد و یا مسائل اخلاقی تولید نکند . (نباید بر داوری ها و قضاوت های غیر علمی، ارزشی و فلسفی تاکید داشته باشد)

✓ حتی الامکان جدید باشد .

✓ برای محقق مهم بوده با ویژگیهای وی منطبق باشد .

✓ دامنه موضوع باید محدود باشد .

تعریف مسئله تحقیق

- تدقیق موضوع پژوهش

موضوع يك جمله خبري است كه ریشه در حوزه علمی معینی دارد, فاقد جهت گیری است, آزمون پذیر است, از نظر قلمرویی موضوع, مکان, زمان و جامعه آماری محدود است.

در انتخاب موضوع:

محقق باید صلاحیت داشته باشد و موضوع, **محدود** و در حد توان وی باشد.

مکان محدود باشد چون هر مکانی شرایط خاص خود را دارد.

هر **زمانی** شرایط خاص خود را دارد و ممکن است به زمان دیگری قابل تعمیم نباشد.

قلمرویی موضوع در توان فرد باشد نه موضوع کلی, برای اینکه وسعت تحقیق را کم کنیم تا در حد توان محقق باشد باید

جامعه آماری خود را محدود کنیم.

نمونه موضوع تحقیق:

بررسی و مقایسه **کلرآبی (محدودیت موضوع)** پالایشگاههای **(جامعه آماری)** کشور **(مکان)** در سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۸ **(زمان)** و پیشنهاد راهکارهایی برای افزایش کارایی آنها.

■ آیا A با B رابطه دارد ؟

■ رابطه A و b با متغیر C چگونه است ؟

■ تحت شرایط C و d رابطه A و B چگونه است ؟

تعریف مسئله تحقیق

- قلمرو تحقیق

✓ محدوده موضوعی (سطح تحلیل ، کانون تمرکز تحلیل)

✓ محدوده زمانی

✓ محدوده مکانی

- ضرورت واهمیت موضوع

➤ چرا انجام آن ضرورت دارد ؟

➤ فراوانی و پراکندگی آن در جامعه آماری مورد نظر چقدر است ؟

➤ عدم توجه به این مساله چه مشکلاتی را به بار خواهد آورد ؟

➤ نتایج حاصل از آن به چه کار می آید ؟

- محدودیتهای تحقیق

اهداف پژوهش

هدفهای این پژوهش را در چارچوب موضوع می توان به شرح زیر بیان کرد :

- شناخت و ارزیابی روشهای محاسبه کارآیی و انتخاب روش مناسب محاسبه کارآیی در پالایشگاهها .
- بررسی و مقایسه کارآیی پالایشگاهها و رتبه بندی آنها از نظر میزان کارآیی.
- تعیین روند تغییرات حاصله در کارآیی پالایشگاههای کشور در سالهای مورد نظر.
- تعیین عوامل موثر بر کارآیی پالایشگاهها.
- ارائه راهکارهایی برای افزایش کارآیی پالایشگاهها

سوالات پژوهش

بهترین راه بررسی نظام مند یک موضوع ، تقلیل آن به سوال های قابل تحقیق است.

سوالات مهم پژوهش عبارتند از:

- آیا تفاوت معناداری بین میزان کارآیی پالایشگاههای کشور وجود دارد؟
- روند تغییرات میزان کارآیی پالایشگاههای کشور در سالهای مورد نظر چگونه بوده است؟
- کارآترین و ناکارآترین واحدهای پالایشگاهی کشور کدامند؟
- عوامل موثر بر کارآیی پالایشگاهها کدامند؟
- چگونه میتوان کارآیی پالایشگاههای مورد بررسی را افزایش داد؟

بیان مساله در تحقیقات توصیفی

■ تحقیق توصیفی به دنبال ترسیم تصویری “ آنچه که هست ” است .

■ دوره زمانی مورد توجه ما کدام است ??

■ منطقه جغرافیائی مورد نظر ما کدام است ??

■ در پی چه جنبه ای از موضوع هستیم ??

■ در چه سطحی مایل به بررسی مساله هستیم ??

بیان مسأله در تحقیق تبیینی

- پرسش ساده
- آیا X (مثلا ثبات سیاسی) باعث افزایش میزان بهره وری شده است ??

بیان مساله در تحقیق تبیینی

■ پرسش پیچیده

■ چرا شدت ثبات سیاسی باعث افزایش میزان بهره‌وری می‌شود؟؟؟

عزل و نصب های مدیریتی
بر پایه شایستگی

طراحی و اجرای برنامه
های کارآمد بلندمدت

ثبات سیاسی

افزایش بهره وری ملی

افزایش سرمایه گذاری
های داخلی و خارجی

ایجاد صنایع
واشغال

تولید بیشتر

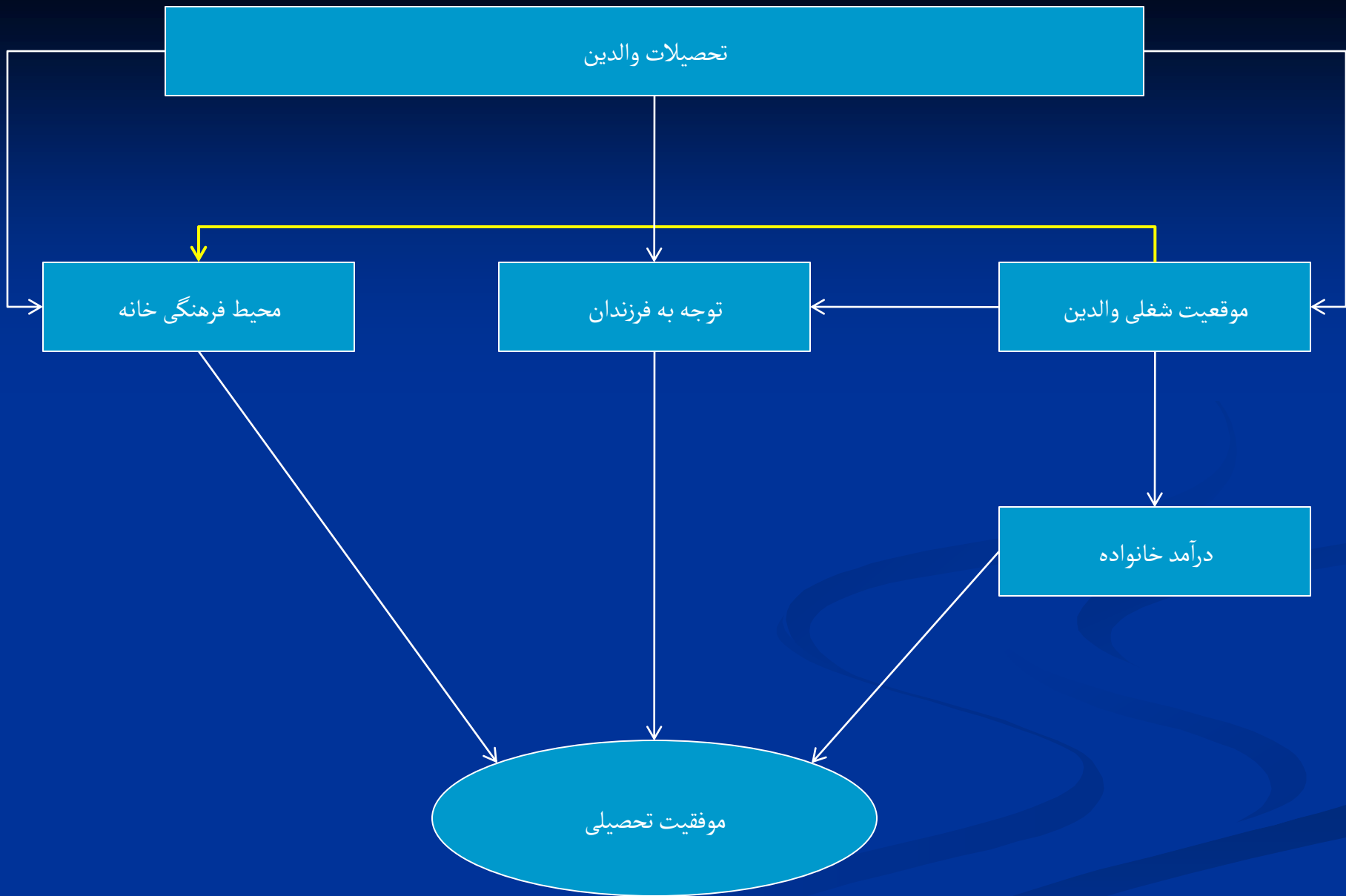
چهارچوب نظری و مدل تحلیلی

تعیین شبکه روابط
موجود میان متغیرهای
مرتبط با مسئله

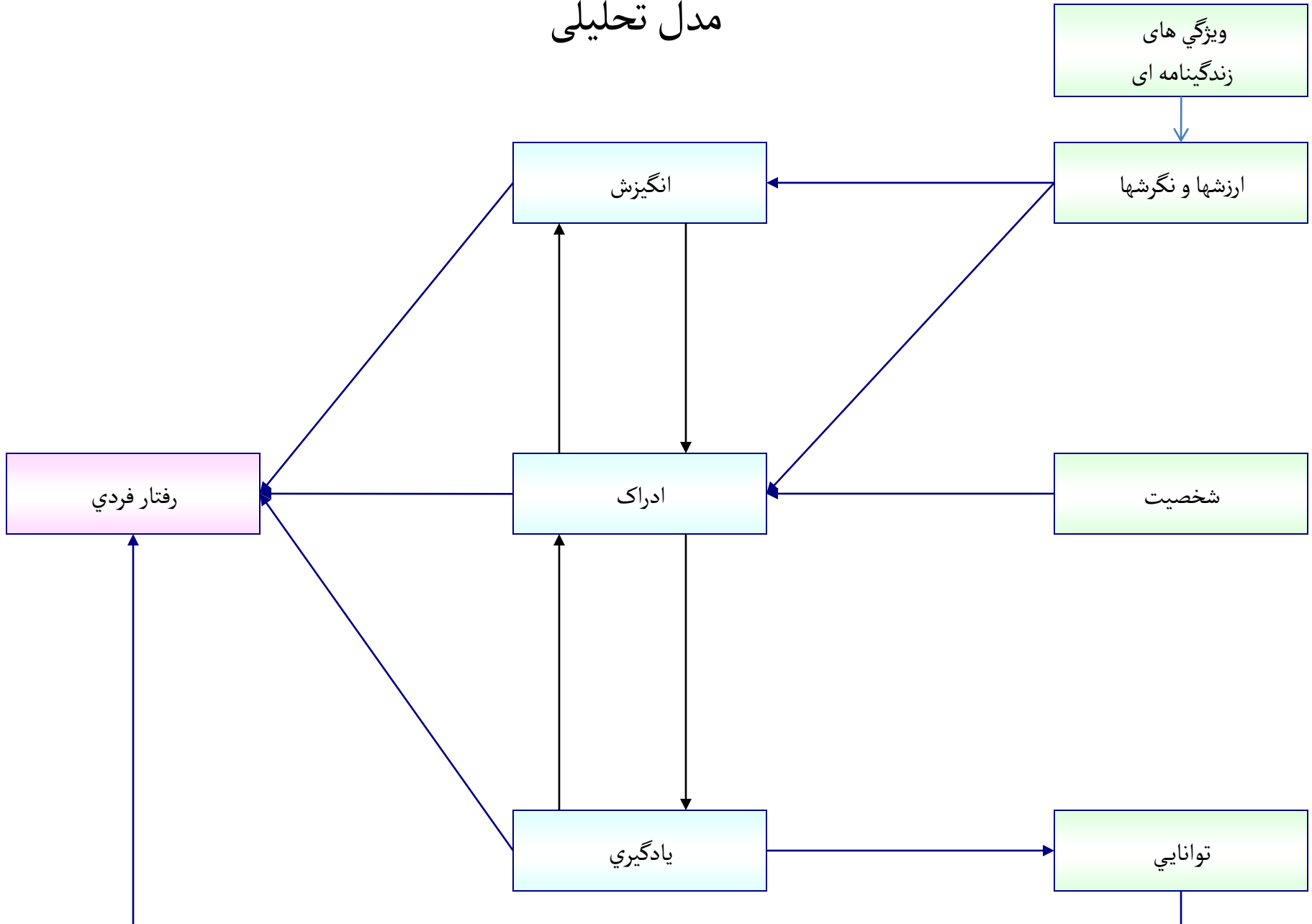
یک الگوی مفهومی است مبنی
بر روابط تئوریک میان شماری
از عوامل با اهمیت در مورد
مسئله پژوهش

نمونه ها:

ص ۴۳۴ و ص ۴۷۰ کتاب سکاران

مدل تحلیلی

مدل مفهومی (عملکرد منابع انسانی)

- $P = Rc.C.E.V(Pf.Rw)$

- Performance
- Role clarity
- Competency
- ENVIRONMENT
- Values
- Preference fit
- rewards

مدل ویژگی‌های شغلی

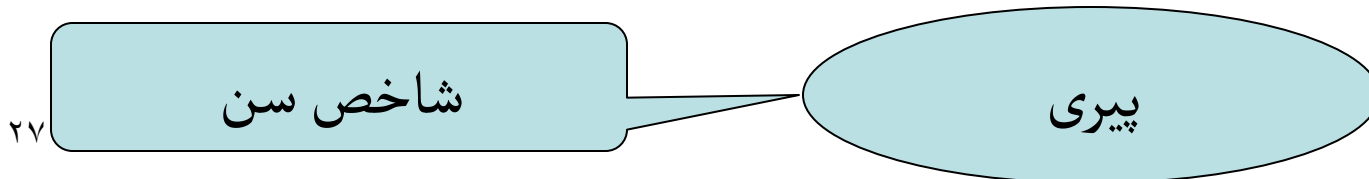

مفهوم

Concept

مفاهیم ، واژه‌هایی انتزاعی هستند که برای توضیح دادن و یا معنا دادن به تجربیات ، از آنها استفاده می‌کنیم. برخی مفاهیم را می‌توان بطور مستقیم شاخص سازی کرد. (مفاهیم ساده)

برای مثال ، «پیشرفت تحصیلی» ، مفهومی است که می‌توان آن را از طریق (نمره کلاسی) دانشجویان در درس‌های مختلف ، مشاهده کرد.

سازه

Construct

برخی مفاهیم پیچیده تر هستند. مفاهیمی مثل انگیزش، هوش، اضطراب و مشارکت، به صورت مستقیم قابل مشاهده و اندازه گیری نمی باشند. این مفاهیم پیچیده که در سطح بالایی از تجرید (انتزاع) قرار دارند، **سازه** نامیده می شوند.

در اینجا محقق باید ابعاد، مولفه ها و شاخص های آن مفهوم را تعیین کند.

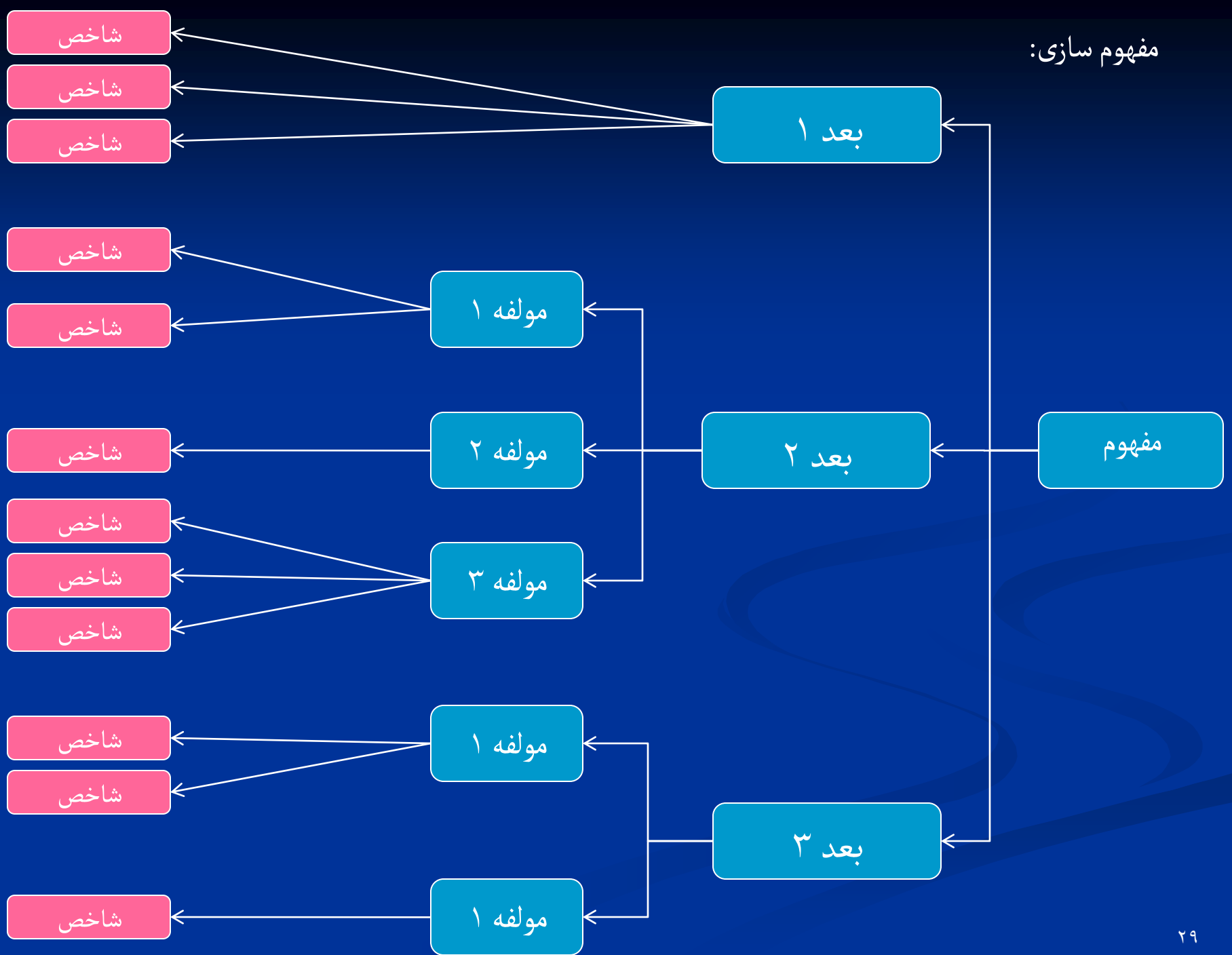
مفهوم مشارکت :

بعد ۱) سیاسی: شاخص **عضویت در احزاب**

بعد ۲) اقتصادی: شاخص **مبلغ همیاری پرداختی توسط افراد**

بعد ۳) فرهنگی: شاخص **شرکت در مراسم مذهبی**

بعد ۴) اجتماعی: شاخص **شرکت در انتخابات**

متغیر

Variable

متغیر مفهوم یا سازه ای است که بتواند ارزشهای گوناگون و متفاوتی را بپذیرد. ویژگیهایی را که پژوهشگر مشاهده یا اندازه گیری می کند، متغیر نامیده می شود.

نمرات حاصله از آزمون پیشرفت تحصیلی یک متغیر است، زیرا از فردی به فرد دیگر متفاوت بوده و یا حداقل تمام افراد نمره یکسانی از آن به دست نمی آورند.

نمره آزمون درسی

غیبت

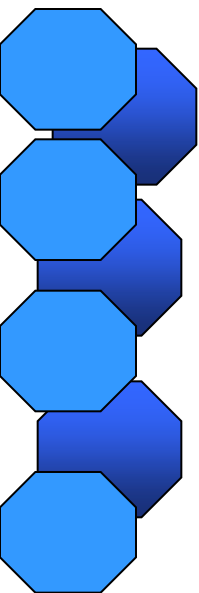
انگیزش

نرخ بهره وام

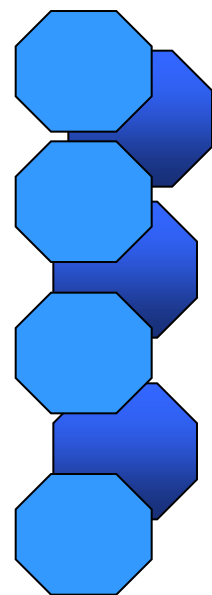
درصد ضایعات در یک خط تولید

میزان رضایت شغلی کارکنان

انواع متغیرها بر اساس نوع رابطه

- (۱) متغیر وابسته (ملاک)
- (۲) متغیر مستقل (پیشین)
- (۳) متغیر تعدیل کننده
- (۴) متغیر مداخله گر
- (۵) متغیر کنترل

متغیر وابسته

DEPENDENT VARIABLE

پژوهش به دنبال توصیف یا پیش‌بینی وضعیت تغییرات آن است. متغیر وابسته متغیری است که مشاهده یا اندازه‌گیری می‌شود تا تاثیر متغیر مستقل بر آن معلوم و مشخص شود.

بررسی تاثیر رکود اقتصادی بر ارزش
سهام شرکتها

ساختار سازمانی در مطالعات چندلر و
وودوارد در دهه ۱۹۶۰

متغیر مستقل

INDEPENDENT VARIABLE

این متغیرها نقش علت را به عهده میگیرند و بر متغیر وابسته تاثیر میگذارند. متغیری است که توسط پژوهشگر اندازه گیری ، دستکاری یا انتخاب می شود تا تاثیر یا رابطه آن با متغیر وابسته اندازه گیری شود.

بررسی تاثیر روش تدریس مریان بر
یادگیری کارآموزان

استراتژی در مطالعات چندلر و تکنولوژی
در مطالعات وودوارد

■ در مثال زیر متغیر وابسته و مستقل را تعیین فرمائید ؟

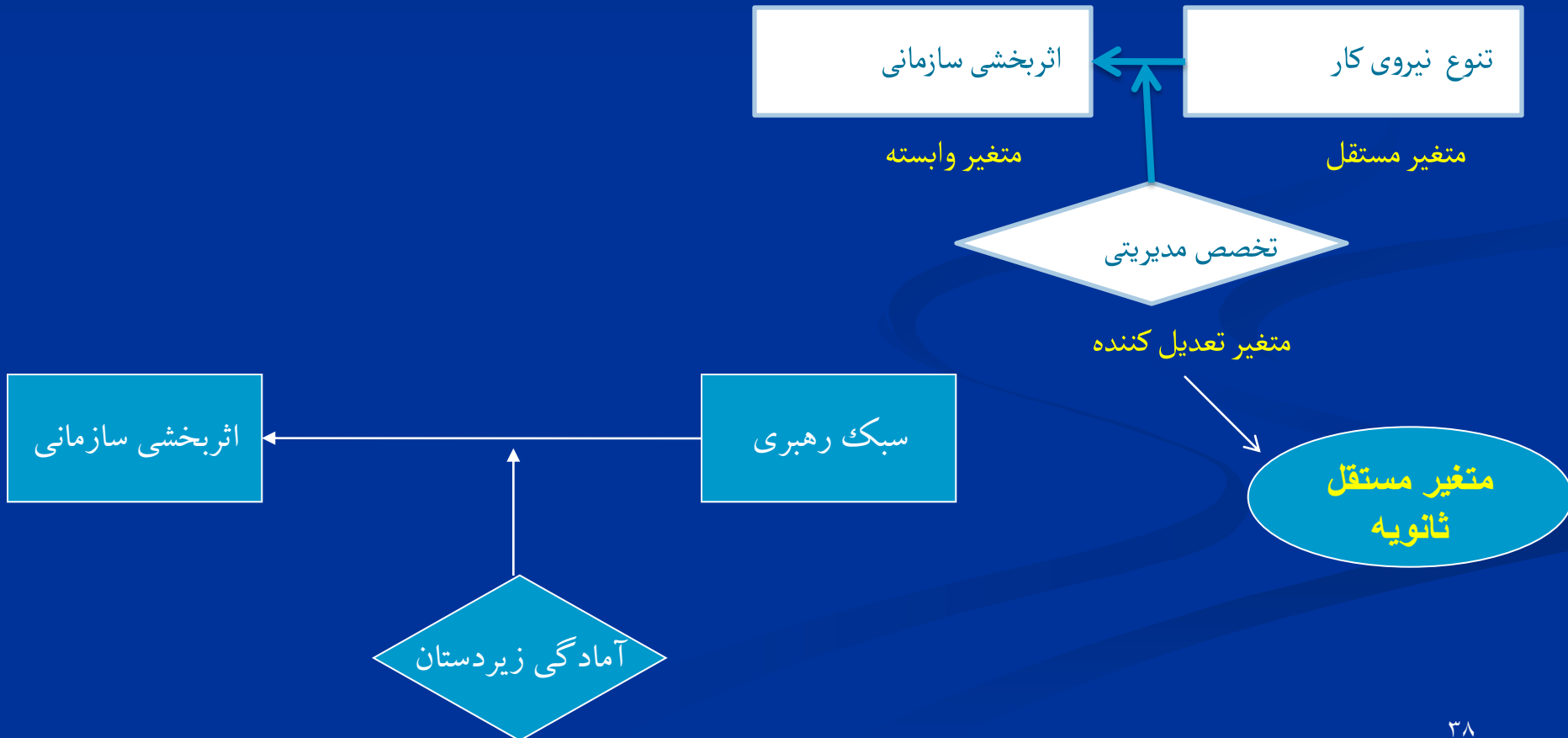
■ مدیر عامل شرکت صنایع الکترونیک پس از تحلیل حاصل از مطالعه 'فرهنگ سازمانی' به این نتیجه رسید که در شرایط رقابتی فعلی ، میزان عدم تمرکز ، تمایل به ریسک کارکنان را افزایش می دهد ، لذا تصمیم می گیرد که از تمرکز سازمانی بکاهد.

متغیر تعدیل کننده

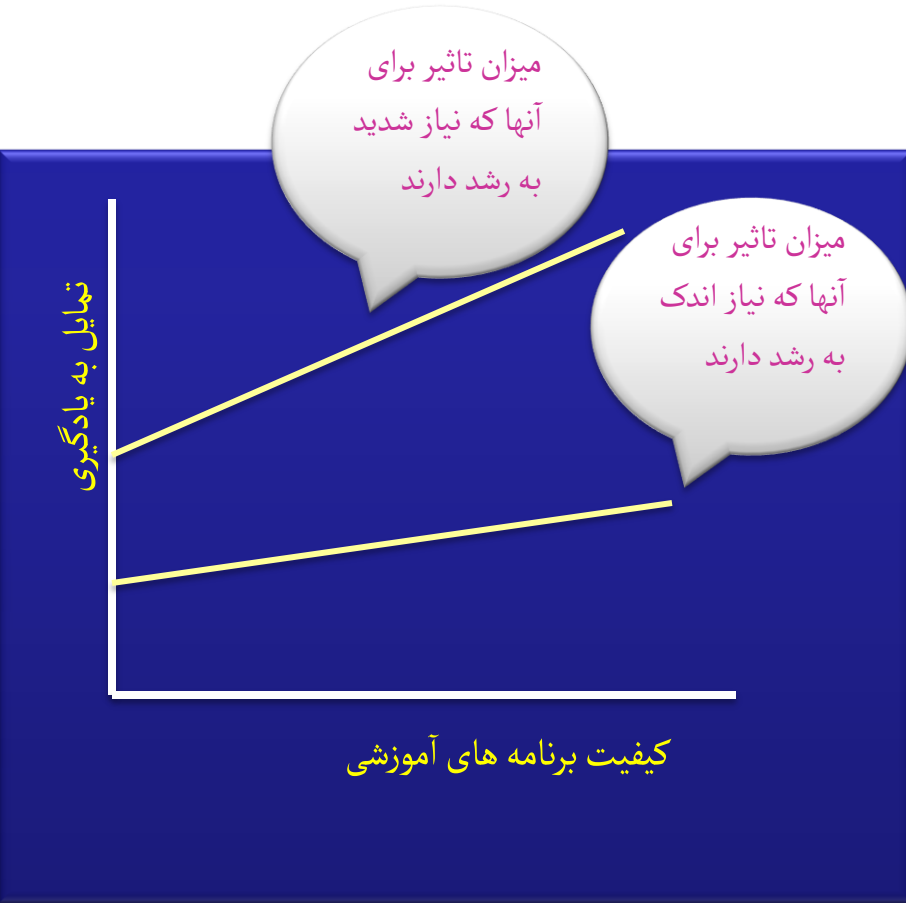
MODERATING VARIABLE

بر روابط میان متغیرهای مستقل و وابسته تاثیر اقتضایی دارد

متغیر تعدیل کننده، متغیر کیفی یا کمی است که جهت یا میزان رابطه میان متغیرهای مستقل و وابسته را تحت تاثیر قرار می دهد (Baron & Kenny, 1986)

تفاوت بین متغیر مستقل و متغیر تعدیل کننده

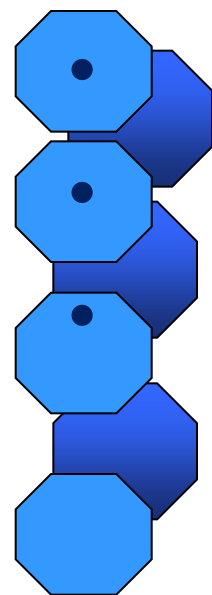
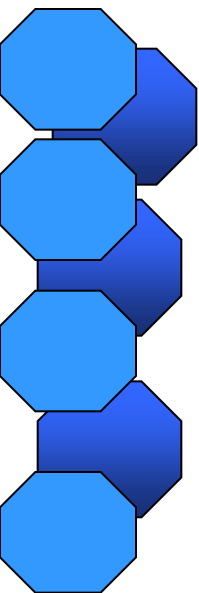
تأثیر متغیر مستقل بر وابسته در حضور متغیر تعدیل کننده

تأثیر متغیر مستقل بر وابسته در نبود متغیر تعدیل کننده

متغیر وابسته ، مستقل و تعدیل کننده را تعیین نمائید؟

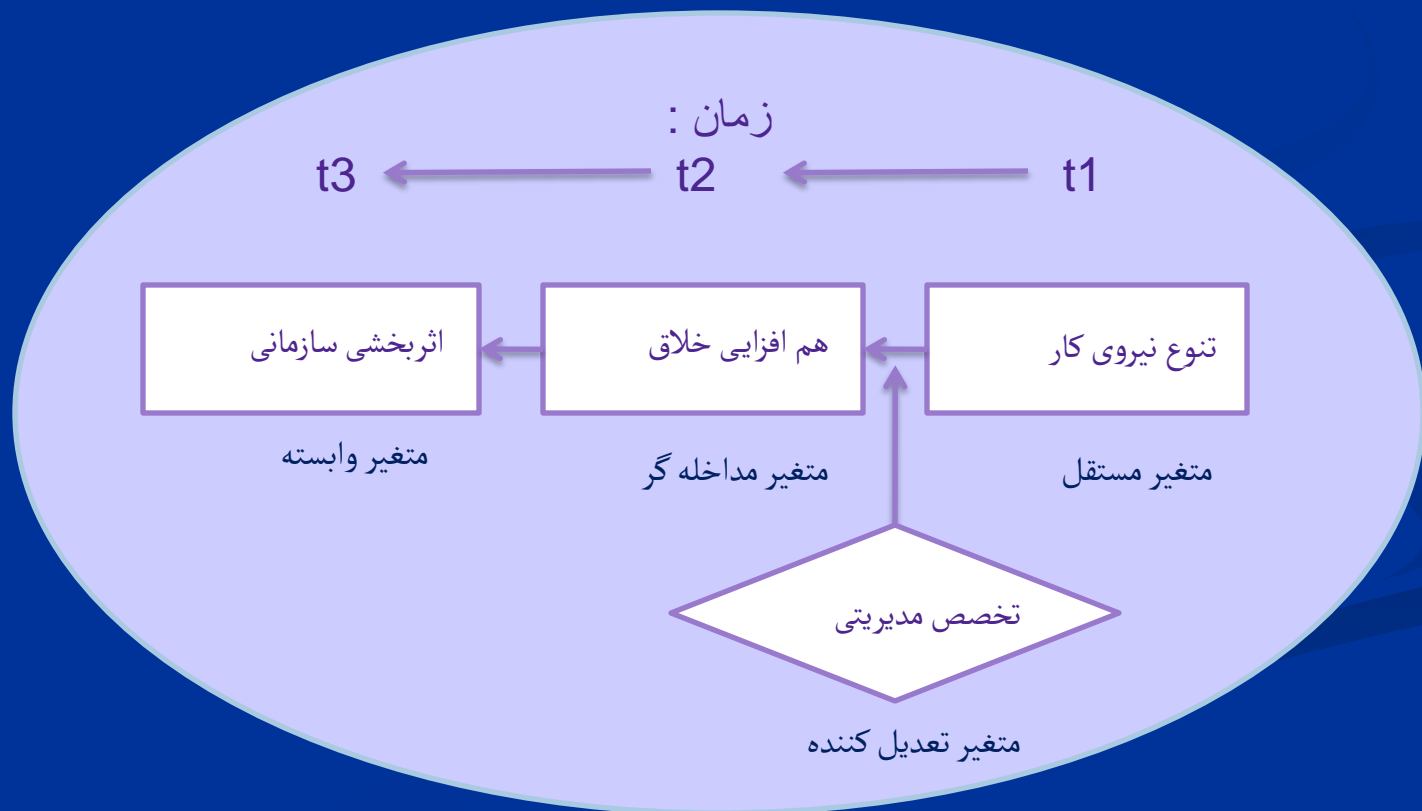
میزان خلاقیت مدیران تحصیل کرده در رشته مدیریت
بستگی به نوع شیوه آموزش کارگاهی (عملی) یا
نظری دارد .

متغیر مداخله گر

INTERVENING VARIABLE

به عنوان تابعی از متغیر(های) مستقلی که در هر موقعیتی عمل می کنند ظاهر می شود و به استنباط و توصیف نفوذ متغیر(های) مستقل بر وابسته کمک می کند .

در مثال زیر متغیر مداخله گر را تعیین کنید

- کارائی مدیرانی که وظایف خود را بر اساس مقررات انجام میدهند بیش از کارائی مدیرانی است که توجه کمتری به مقررات دارند .

متغیر کنترل

CONTROL VARIABLE

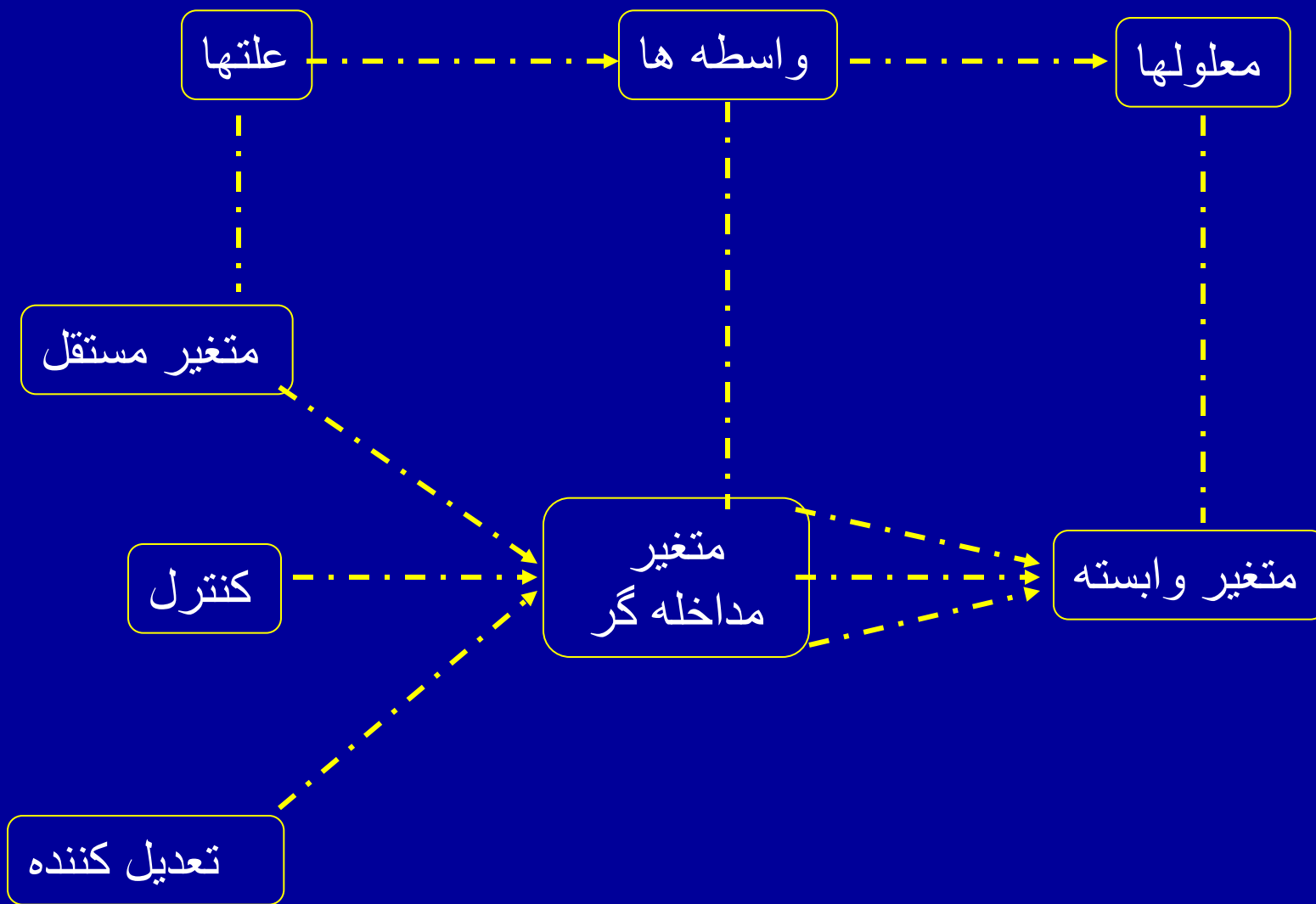
همه متغیرهای موجود در یک شرایط تحقیقی یا در یک شخص را نمی توان همزمان مورد مطالعه قرار داد.

متغیرهایی که تاثیر آنها بر متغیر وابسته ، خنثی یا حذف شود ، متغیرهای کنترل نامیده می شوند.

تاثیر سواد والدین بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان

متغیر کنترل:

هوش دانشجویان

تشخیص انواع متغیرها

”در میان دانش‌آموزان همسال که دارای بهره هوشی یکسانی باشند، عملکرد مهارتی دانش‌آموزان پسر با تعداد تمرین آنان مستقیماً مرتبط است درحالی‌که در مورد دانش‌آموزان دختر این رابطه کمتر است.“

متغیرها بر اساس ارزش

متغیرهای کمی

متصل: مقادیری می پذیرند که اعشار پذیرند مانند طول ، وزن ، ارتفاع

منفصل: مقادیری که می پذیرند اعشار پذیر نیست
مانند تعداد دانش موزان ، کلاسها ، درختان

متغیرهای کیفی:

مقادیر عددی به خود نمی گیرند بلکه ارزشهای کیفی را می پذیرند ،
مثل خوش خلقی ، کوشا بودن ، اطاعت

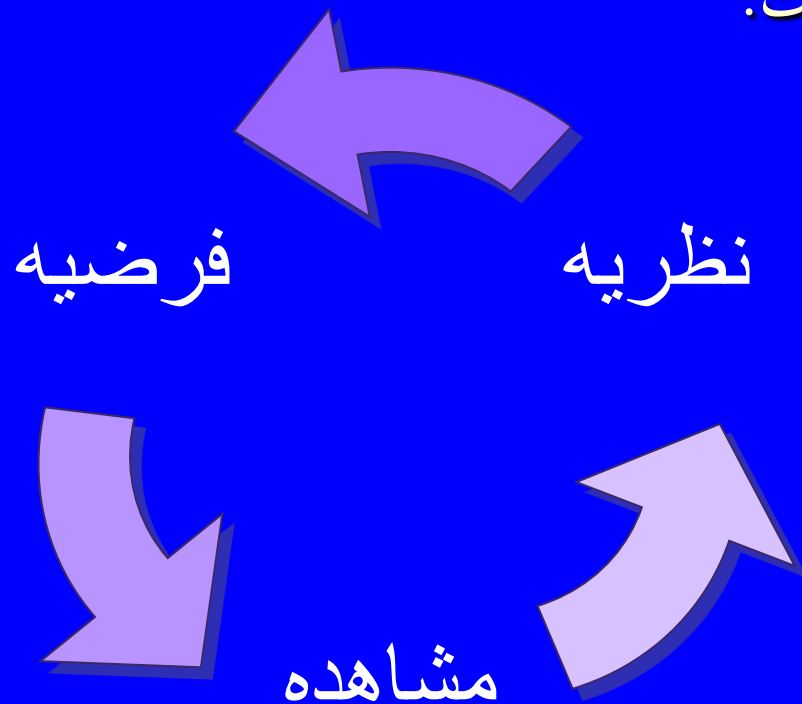
توماس کوهن

■ با انباشتن حقایق علمی ، بدون ساختن فرضیه ، هیچ گونه پیشرفت عمیقی در بینش علمی به وجود نمی آید و بدون برخورداری از اندیشه ای هدایت شده **(فرضیه)** ما نمی دانیم چه حقایقی را جمع آوری کنیم و نمی توانیم امور مربوط را از امور نا مربوط باز شناسیم

پژوهشگر پس از انتخاب و تعیین مسأله اقدام به بیان فرضیه پژوهش می کند. فرضیه

درحقیقت راه حل پیشنهادی و فرضی

محقق برای حل مسأله است.

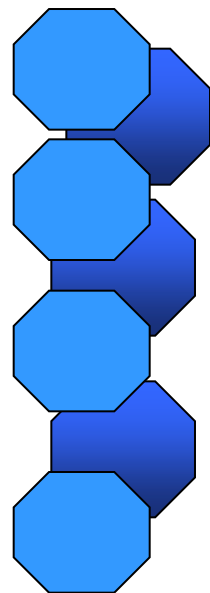
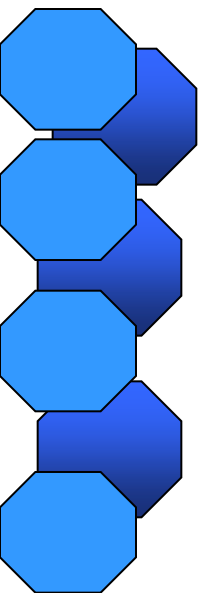

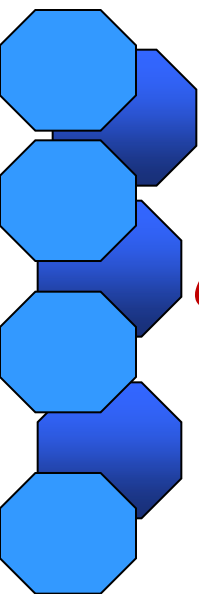
فرضیه

• راه حل موقت یک مساله

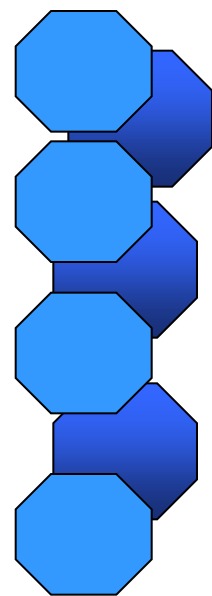
• پیش نویس قانون

• استنتاج منطقی از یک سلسله مفاهیم با توجه به
تئوری های موجود

رابطه فرضیه و تحقیق مثل رابطه راه
ومسافرت است

نقش های فرضیه

جهت دهی مطالعه منابع مربوط به موضوع

جهت دهی و تعیین هدف تبیین ها

حساس کردن محقق به برخی از جنبه های
معنی دار و مهم مسأله

درک کردن بهتر مسأله پژوهشی

فراهم ساختن چهارچوبی برای گزارش نتایج

ویژگیهای فرضیه

قابل آزمون باشد
(مهمترین و اولین ملاک آن تعریف عملیاتی است)

قدرت تبیین داشته باشد

رابطه مورد انتظار بین متغیرها را بیان کند

با اصول کلی دانش موجود هماهنگ باشد

روشن ، دقیق و به صورت یک جمله خبری

▶ فرضیه ، بیان حدس و فرضی در مورد روابط احتمالی دو یا چند متغیر است .

▶ پس :

▶ اولاً فرضیه مبتنی بر احتمال است نه یقین

▶ ثانياً در حکم پاسخ محقق به مساله علمی

▶ خود است .

فرضیه سازی (قالب کلی)

- ▶ هر قدر بیشتر (کمتر / بزرگتر / گسترده تر / آرامتر ...) باشد
.... بیشتر (کمتر / بزرگتر / گسترده تر / آرامتر) است.

- ▶ هر قدر ساز و کار انگیزشی در سازمان رقابتی تر باشد برای
انجام برنامه های بهبود بهره وری در بین کارکنان تمایل
بیشتری وجود خواهد داشت .

فرضیه سازی (قالب عملیاتی)

۱- مقایسه ای :

▶ اعمال سبک مدیریت تفویضی در مقایسه با سبک مدیریت مشارکتی در افزایش بهره وری منابع انسانی مراکز تحقیقاتی تاثیر بیشتری دارد .

۲- رابطه ای :

▶ شیوه مدیریت مدیران با نوع تحصیلات آنان رابطه دارد .

۳- علی :

▶ تمرکز بیش از حد تصمیم گیری موجب کاهش رضایت شغلی می شود

▶ ۱- مقایسه ای

▶ ۲- رابطه ای

▶ ۳- علی

فرضیه تحقیقی از وجود رابطه یا اثر و یا تفاوت بین متغیرها خبر میدهد. این فرضیه ها به دو نوع جهت دار و بدون جهت تقسیم می شود.

این فرض مخالف فرض صفر است و در اکثر مواقع با فرضیه پژوهشی مطابقت دارد. به این معنی که فرض جانشین، انتظار پژوهشگر را پیرامون نتایج آتی پژوهش نشان می دهد.

انواع فرضیه

آماري

جانشین (H_1)

صفر (H_0)

تحقیقی

بدون جهت

جهت دار

فرضیات مختلف یک طرح نباید ناقض هم باشند.

فرضیه تحقیق ترجیحاً جهت دار است، یعنی رابطه مشخصی را بین دو یا چند متغیر بیان می کند. این رابطه می تواند به گونه های مختلف باشد. مثال های زیر نمونه هایی از این گونه ها است.

مثال ۱:

۱-۱ بین متغیرهای X و Y همبستگی مثبت وجود دارد.

۱-۲ روش تدریس (A) بهتر از روش تدریس (B) است.

۱-۳ پیشرفت تحصیلی دختران (گروه ۱) در ریاضیات بهتر از پسران (گروه ۲) است.

فرض های آماری برای مثال ۱

$$H_0: \rho \leq 0 \quad 1-1$$

$$H_1: \rho > 0$$

$$H_0: M_A - M_B \leq 0 \quad 2-1$$

$$H_1: M_A - M_B > 0$$

$$H_0: M_1 - M_2 \leq 0 \quad 3-1$$

$$H_1: M_1 - M_2 > 0$$

مثال ۲:

۱-۲ آیا میان متغیر x و y رابطه‌ای وجود دارد؟

۲-۲ آیا میان روش تدریس (A) و (B) تفاوتی وجود دارد؟

۳-۲ آیا میان پیشرفت تحصیلی دختران (گروه ۱) و پسران (گروه ۲) در ریاضیات

تفاوتی وجود دارد؟

فرض‌های آماری برای مثال ۲

$$H_0: \rho = 0 \quad 1-2$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

$$H_0: M_A - M_B = 0 \quad 2-2$$

$$H_1: M_A - M_B \neq 0$$

$$H_0: M_1 - M_2 = 0 \quad 3-2$$

$$H_1: M_1 - M_2 \neq 0$$

■ کدام فرضیه جهت‌دار است؟

۱. میانگین سطح انگیزش در زنان دانشجو بیش از مردان دانشجو است.
۲. میانگین وجدان کار در کشورهای اروپایی با کشورهای آسیایی تفاوت دارد.

فرض آماری بنویسید؟

■ فرضیه پژوهشی :

■ زنان نسبت به مردان انگیزه کاری بیشتری دارند

■ فرضیه پژوهشی :

■ بین جنسیت و یادگیری علم مدیریت رابطه وجود دارد.

■ فرضیه پژوهشی :

■ ۱- متوسط نمره مسولیت پذیری مدیران در ایران حداقل مساوی ۵۰ است .

■ ۲- روش آزمون متمرکز مدیران از نظر اثربخشی هیچ تفاوتی با روش غیر متمرکز ندارد .